

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ UYGULAMASININ ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ, DEPRESYON DÜZEYİ VE KENDİLİK ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

THE EFFECT OF PSYCHIATRIC NURSING PRACTICE ON THE STUDENIS' PROBLEMSOLVING SKILL. DEPRESSION LEVEL AND SF.LBPERCE[XIION

Olçay ÇAM

Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu,Psikiyatri I İcnişireliğı Anabilim Dalı, [Bornova/İzmir

Anahtar Sözcükler: İfr•nişirelik öğrencileri, problem çözme becerisi, depresyon. kendilik algısı
Key Words: Nırsıııg studeııls, problem solving skilis. (İepıvssıon, social contpar•ısoll

ÖZET

Bu araştıırına: İisans eğitimi alan hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliğı dersinin uygulamalarından sonra problem çözme becerileri, depresyon düzeyleri ve başkalarıyla karşılaştırıldığında kendilik algılarında bir değışiklik olup olmadığını saplamak amacıyla yapılmıştır,

Araştırma Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulunda. 1997-1998 öğretim yılında psikiyatri hemşireliğı dersinin uygulamalarınaka(İlan son sınıf öğrencileriyle yürütölmüştür (N— 1 13).

Araştıırma veriler, anket lörmü ve standardize edilmiş ölçekler kullanılarak toplanmıştır. Anket formunda sosyo-demografik özelliklere ilişkin soru formu ile birlikte, Problem Çözme Envanteri (PÇE). Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Sosyal Karşılaştırma Ölçeğı (SKÖ) kullanılmıştır. Verilerin değıerlendirilmcsi için. sayısal ve yüzdalik dağılımlar. İki eş arasındaki farkın önemlilik tes(i ve korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Öğrencilerin uygulama öncesine göre uygulama sonrasında problem çözme becerilerinde gelişme olduğı ancak bu gelişmenin İstatistiksel anlamlılık düzeyinde olmadığı saptanmıştır (Üz 0,84. Öğrencilerdeki bu gelişme problem çözme envanterinin kendine güvenli yaklaşımla problemi çözme alt ölçeğı ile ilgili olarak İstatistiksel anlamlılık düzeyinde olmuştur (İ— 2.08. <0.05).Öğrencilerin depresyon puanları uygulama sonrasında düşmüştür

GİRİŞ

Çağımızın insanı. bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilen. ulaştığı bilgiyi kullanan ve edindiği bilgiler aracılığıyla. öğrenme yaşantıları arasında ilişkiler kurarak yeni bilgiler üretebilen insan olmak durumundadır. Bilginin ve uygulama yöntemlerinin hızla değişliği çağımızda. geleneksel eğilim sistemleri yetersiz kalmaktadır.

Hemşirelik eğitiminin amacı: insanların toplunu aile ve birey bazında sağlık düzeyini yükseltmektedir. insanlara. insancıl bir şekilde yaklaşabilen. mesleki bilgi ve beceriyi kazanmış. toplunun sağlık sorumluluğunu kavrayabilen. hemşireler yetiştirmek temel ilkelere dendir.

Son yıllarda sağlık eğitiminde "Probleme Dayalı Öğrenme" ve "Aktif Eğilim" konusu üzerinde durulmaktadır (Açıkgöz 1996, 1310ck 1996. Alıcı. Atabey. Gidener ve ark. 1997). Hemşirelik eğitiminde de benzer yöntemlerin kullanılmasının önemi belirtilmektedir (Kocaman 1998). Hemşirelik eğitiminde teori ile pratiğin birbiriyle uygunluk göstermesi konusu yıllardan beri üzerinde durulan bir konudur (Uyer 1992). Probleme dayalı öğrenme sistemi. konuya bir çözüm oluşturacak gibi görünmektedir. Hemşirelik eğitiminin temel unsurlarından biri olan uygulamalarda öğrencilerden. hemşirelik süreci izleyerek. hemşirelik tanısı koyduktan sonra, problem çöze aşamalarına denk düşen, süreç aşamalarını oluşturmaları beklenmektedir.

Hemşirelik süreci tanım ve kavram olarak Birol (1997) tarafından şu şekilde ifade edilmektedir. "Hemşirelik süreci. sağlıklı/ hasta bireyin sağlık bakım gereksinimlerinin tanımlanması ve bireye özgülü bakım verilmesinde kullanılan sistematik bir yöntemdir. Hemşirelik süreci. hemşirelik uygulamalarının temelini oluşturur. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre hemşirelik süreci: hemşirelik bakımında bilimsel problem çözümü yöntemini sistemli bir biçimde kullanılmasıdır. Diğer bir deyişle. hemşirelik süreci. sağlıklı yada hasta bireyin ve ailenin bakım gereksinimlerinin. sorunlarının belirlenmesi, gerekli hemşirelik girişimlerinin planlanması. uygulanması. sonucun değerlendirilmesi gibi aşamalardan oluşan sistemli bir yaklaşımdır. Süreç ise, aralarında birlik olan ya da belli bir düzen içinde tekrarlanan olay yada eylemler dizisidir. Hemşirelik süreci: bireyin [grupların sağlık durumlarında değişim yada değişime yatkınlık olduğunda. insana özgü tepkilere yönelik, sistematik ve organize biçimde verilen bireysel hemşirelik bakımınıdır (Birol 1997 s: 92). Hemşirelik tanıları ile ilgili olarak. Kuzey Amerika Hemşirelik Tanılama Derneği'nin (North American Nursing Diagnosis-NAANDA) belirlediği hemşirelik tanıları. ülkemizde de

kullanılmaktadır (Biol 1997). Hemşirelik tanıları. problemi belirleme süreci olarak düşünülecek olursa, problem çözme becerisi ile ilgili ilk adım olarak da değerlendirilebilir. Öğrenci bu süreci izlerken. arkadaşları, eğitimcileri ve birlikte çalıştığı ortamdaki görevlilerle işbirliği. bilgi alışverişi içinde bulunmak durumundadır. Bu çalışma kapsamında yer alan öğrenciler. psikiyatri hemşireliği uygulamalarını: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Psikiyatri Kliniği'nde yürütmekte olup, dönüşümlü olarak diğer sağlık kurumlarında da yapmaktadırlar.

Hemşirelik süreci belirtildiği üzere. bilimsel problem çözme yönteminin sistemli bir şekilde kullanılması olduğuna göre: öğrencilerin eğitimleri sırasında ve özellikle de uygulamalarda, bu yöntemi kullanma alışkanlıklarını edinmeleri amaçlanmaktadır. Uygulamalardan sonra öğrencilerin problem çözme becerilerinde bir gelişme olup olmadığını belirlemek: gelecekte nitelikli hemşirelik hizmeti verecek hemşirelerin yetiştirilmesi açısından önemlidir. Bu görüşle, bu çalışmada öğrencilerin problem çözme becerileri konusundaki kendi algıları üzerinde durulmuştur, Hemşirelik eğitimi bir yandan öğrencilerin mesleki ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunurken. diğer yandan stresli olarak değerlendirilen hastane yada bakım kurumlarında bulunulması ile. öğrenciler üzerinde bazı olumsuz etkiler yarattığı da bilinmektedir. Özellikle psikiyatri hemşireliği dersinin uygulamalarında öğrencilerin çeşitli şekillerde etkilendikleri gözlenmektedir. Öğrencilerin genel olarak. uygulamalardan olumlu yönde etkilenecek daha fazla olgunlaşma gösterdikleri görülmektedir, Bu izlenim. Doğan ve Buldukoğlu (1995) tarafından. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda yapılan. çalışmada uyum düzeyine ilişkin olarak. öğrencilerin psikiyatri hemşireliği dersinden sonra uyum düzeylerinin arttığının saptanması ile desteklenmiştir. Doğan ve Buldukoğlu (1995) tarafından aktarıldığı üzere: Hammer, olumlu benlik kavramına sahip hemşirelerin diğerlerine göre. daha iyi bakım verdikleri görüşünü ileri sürmektedir. Yukarıda adı geçen çalışmada. öğrenci hemşirelerin. psikiyatri hemşireliği dersinden sonra uyumlarındaki artışın özellikle ait ölçekler olarak. kendini gerçekleştirme. duygusal kararlılık ölçeklerindeki artışla da belirginlik göstermiş olması çarpıcı bir sonuç olmaktadır. Kısacası. psikiyatri hemşireliği dersi öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmuştur (Doğan. Buldukoğlu 1995). Literatür incelendiğinde benzer bir sonucun Tıp Fakültesi öğrencilerinde de elde edildiği görülmüştür (Doğan 1996).

Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda yapılan bu çalışmatla. öğrencilerin psikiyatri hemşireliği uygulamalarından sonra. problem çözme becerilerinde değişim olup olmadığının incelenmesinin yanı sıra. öğrencilerin duygulanım olarak depresyon düzeyinde ve kendilerini başkaları ile

karşılaştırmalarında da bir değişme olup olmadığının da saptanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulundan, gerekli izin alındıktan sonra. 1997-98 öğretim yılında son sınıf olan öğrencilerle yürütülmüştür. Öğrenciler psikiyatri hemşireliği dersinin uygulamasını E.Ü. Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinin psikiyatri kliniğince, yürütmekte olup. uygulamaya çıktıkları bu klinik, 120 yatak kapasiteli olup. 6 servise sahiptir. Klinikte: 35 doktor. 32 hemşire, 6 psikolog. 2 sosyal hizmet uzmanı, 4 sağlık teknisyeni görev yapmakta(111'. öğrenciler psikiyatri hemşireliği uygulamalarını, son sınıfın birinci döneminde, 10 hafta süren bir uygulama programı ile yürütmekte olup, uygulama boyunca, sürekli eğitimci ile birlikte, kliniğe ait [ihm aktivitelere katılmaktadırlar, Ayrıca, IXI süre içinde öğrenciler, huzurevleri ve diğer dış kurumlarda da dönüşümlü bir şekilde bulunmaktadırlar. Bu araştırmayı yürütmek için, öğrencilerden. psikiyatri hemşireliği dersinin uygulamasına çıkılmadan önce ve uygulamalar tamamlandıktan sonra, araştırmaya katılmayı isteyen öğrencilerin, anket formlarını tamamlamaları istenmiştir. Her iki anket uygulamasına katılan ve her iki anket formununla eksiksiz olarak yanıtlamış olan. toplam 113 öğrencinin, ankedere verdikleri yanıtlara dayanılarak. araştırma verileri elde edilmiş-

Araştırma evrenini, psikiyatri hemşireliği dersini alan, son sınıf öğrencileri oluşturmuş (n— 130) olup, evren, aynı zamanda örnekleme de oluşturmuştur,

Öğrencilere uygulanan anket formu dört bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. İkinci bölümde Nail Şahin. Nesrin Şahin ve Paul Heppner tarafından Türkçe formu oluşturulan, Problem Çözme Envanteri (PÇE)- Problem Solving Inventory (PSI-A)- yer almıştır. Üçüncü bölümde ise yine Nesrin Şahin ve Nail Şahin tarafından Türkçe'ye uyarlanan, Sosyal Karşılaştırma Envanteri (SKÖ)- Social Comparison Scale (SCS)- yer almıştır. Dördüncü bölümde ise, yine Nesrin Şahin (Hisli) tarafından Türkçe'ye uyarlanan. Beck Depresyon Envanteri (BDE)- Beck Depression Inventory (BDD- yer almıştır (Savaşır ve Şahin 1997),

Problem çözme envanteri, 35 maddeden oluşan ve maddeleri 1-6 puan arası puanlanan (ipi bir ölçektir. Puanlama sırasında 3 madde değerlendirme

dışında tutulurken. 14 madde ters- olarak puanlamır. Puan aralığı. 32-19'2klir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği. bireyin problem çöme becerileri konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını gösterir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı (.85)'dir. Bağıntılı geçerlik değerlendirmesine göre 13cck depresyon Envanteri arasındaki korelasyon katsayısı. 0.33 ve STAI-T toplam puan arasındaki korelasyon katsayısı 0.45 olarak saptanmıştır. Yapılan faktör analizinde ise "Aceleci Yaklaşım". "Düşünen Yaklaşım" "Kaçınan Yaklaşım" ". "Değerlendirici Yaklaşım", "Kendine Güvenli Yaklaşım" "Planlı Yaklaşım" olmak üzere altı 171klör bulunmuştur (Savaşır ve Şahin 1997, s. 79-85).

Sosyal Karşılaştırma Ölçeği. iki ku(ıplu 18 özellikte oluşmuş bir ölçektir, Bu iki kutup arası. 1-6 arasında likert tarzında değerlendirilerek, uygulanan kişi tarafından işaretlenir. Maddeler 1-6 puan arasında puanlanır. Yüksek puanlar, olumlu benlik şemasına, düşük puanlar olumsuz benlik şemasına eşlik eder. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasında geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda; Cronbach Alfa katsayısı: bir çalışmada 0,79 iken, bir başkasında ise 0.89'dur (Savaşır ve Şahin 1997. sf. 1 10-1 13).

13cck Depresyon ölçeği, 21 kategoriden oluşmuş bir ölçektir. Kategorilerin her birinde 4 seçenek vardır. Kişi kendi duygusunu en iyi ifade ettiğini düşündüğü seçeneği işaretler. Seçenekler 0-3 puan arasında puanlanır. Bunların toplanması ile depresyon puanı elde edilir, En yüksek puan 63'tür. Puanın yüksekliği depresyonun yüksekliğini belirtir (Savaşır ve Şahin 1997. sf. 23-38).

Öğrenciler anketler uygulandıktan sonra, ölçeklerin değerlendirme sistemine göre puanlaması yapılmıştır. Aynı işlem ikinci uygulamada da tekrarlandıktan sonra her öğrencinin birinci ve ikinci anket sonuçları birikte kodlanmıştır. Verilerin analizi için. sayı ve yüzde dağılımları ile birlikte. iki eş arasındaki farkın önemlilik testi ve korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilere ait sosyo-demografik bulgular incelendiğinde: yaş ortalaması 20 (X- 20.) Öğrencilerin %73.5'i şehirde yaşamış. %87.6'sı çekirdek ailede yetişmiş. %44.2'sinin babası ilköğretim mezunu. 0/0 16.8'inin babası ise fakülte/yükseköğretim mezunudur. Öğrencilerin annelerinin 9675.2'si ilköğretim mezunu. (168.8'i ise fakülte/Yükseköğretim mezunudur. Öğrencilerin

%38.9'unun babası emekli olup, %20.4'ünün babası memur. %13.3'ünün ki ise esnaf veya zanaatkardır. Öğrencilerin %79.6'sının annesi ev hanımıdır. Öğrencilerin ailelerinde ortalama 5 (X— 4.921.4) kişi bulunmaktadır. Öğrencilerin %72.6'sının ailesi orta gelir düzeyindedir.

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri olan yaşanan yer, aile tipi, baba eğitimi, baba mesleği, anne eğitimi, anne mesleği, gelir durumu ve ailedeki kişi sayısı şeklindeki bağımsız değişkenler ile problem çözme ölçeğinden alınan puan ortalamaları ve sosyal karşılaştırma ölçeğinden alınan puan ortalamaları arasında istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır.

Uygulama öncesine göre, uygulama sonrasında problem çözme becerisi ile ilgili algılamada olumlu yönde bir değişiklik izlemesine karşın (puandaki azalış, becerideki artışı ilinle eder) bu ilişkiyi istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde olmamıştır. Problem çözme ölçeğinin alt ölçeklerine göre, uygulama öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde: aceleci yaklaşım (PÇE-A3), değerlendirici yaklaşım (PÇE-A4) ve planlı yaklaşım (PÇE-A6) alt ölçeklerine ait puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak, kendine güvenli yaklaşım (PÇE-A5) alt ölçek puan ortalamalarındaki ilişkiyi istatistiksel anlamlılık düzeyinde olmuştur (Tablo 1). Bu sonuç; diğer bir deyişle öğrencilerin uygulamalar öncesine göre uygulamalar sonunda, kendilerini daha güvenli bir şekilde problem çözme yaklaşımını gösterdiklerini belirtmektedir. Bu durum, dersin uygulamasının yapılmasındaki amaca uygunluk göstermesiyle de olumlu bir sonuçtur. Bu sonuç, hem Batmaz ve arkadaşları (1996) tarafından yapılan, hem de Buzlu ve arkadaşları (1996) tarafından yapılan çalışmalarda psikiyatri hemşireliği uygulamalarının öğrencilerin güven duygularında artışa yol açtığı şeklindeki sonuçlar ile uygunluk göstermektedir.

Bu çalışmanın sonuçları, Ardahanlı-Şen (1998) tarafından yapılan çalışma ile karşılaştırıldığında: öğrencilerin problem çözme ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların biraz yüksek olduğu ve puanların yükselmesinin becerinin düşük algılanması anlamına gelmesi nedeniyle, öğrencilerin Ardahanlı'nın yaptığı çalışmadaki öğrencilere göre kendilerini daha az becerili olarak gördükleri anlamındadır. Ancak, bu durum istatistiksel anlamlılık düzeyi ile saptanamadığından, sadece bir izlenim olarak değerlendirilebilir.

Tablo 1. Öğrencilerin Psikiyatri Hemşireliği Uygulama Öncesi Ve Sonrasına Göre "Problem Çözme Envanteri (PÇE) ve All Ölçekleri İle [3cc] Depresyon Ölçeği (BDE)". "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği (SKÖ)" Puan Ortalamalarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Analiz Değerleri,

İÇE. BDE. İÇE alt ölçekleri Ölçek Puanları	Uygulama Öncesi 113		Uygulama Sonrası N- 113		Korelasyon ve
		S.S.			
İÇE	86.49	15.81	85, 18	17.93	0,519. I*O.OI , t- 0.84. I»0.05
BDE	9.46	6.24	7.73	6.98	r- 0.403. I'«0.01. 2,54.
SİKj	81. 15	1 1.80	8-1.26	10,76	r- 0.617. I':0.01. iz -3.33. I'«0.01
	26.95	5. 15	26.81	5.53	r- OX35. I- 0.25.
İÇE-A2	12.30	3.73	12.17	4.01	0,464. I'«0.01. 0.35,
İÇE.A3	10.02	3. 13	10.02	3.46	r- 0.389. I':0.01. t- 0,0. I"0.05
PÇE-A,1	7.28	2.60	7. 10	2,40	r- O. 177, 0.62. P»0.05
İSÇEuN5	16.77	4.20	15.86	4.68	0.453. I- 2.08. I'«0.05
PÇE.AG	10.49	3.08	10.37	3.52	r= 0.453. P<0.01. I- 0.35. I'»0.05

Tablo 1'de görüldüğü üzere; öğrencilerin psikiyatri hemşireliği uygulamasına başlamadan öncesine (X: 9.462-6.24) göre. uygulamayı tamamladıktan sonra (X— 7.7.H5.98) depresyon puanlarında istatistiksel anlamlılık düzeyinde bir düşme olduğu saptanmıştır. Uygulama sonrasında depresyon düzeylerinin azaldığı sonucu tablo 2'de de görülmektedir (t— 2.54. p<0.05). Hisli tarafından 1988 ve 1989'da yapılan çalışmalarla, 17 puan üstü puana sahip olma. depresyon açısından risk grubu olarak değerlendirildiği için 17 puan üstü ve altına göre sayı ve yüzde dağılımlarında da depresyonda düşme izlenmiştir (Hisli 1988. Hisli 1989). Uygulama öncesinde riskli grup oran %13 iken. uygulamalardan sonra 0/08.8'c düşmüştür (Tablo 2). Hisli (1989) tarafından yapılan çalışmada tüm örneklem için ortalama depresyon puanı 9.6. kız öğrenci grubu için ise 9.3 olarak saptanmıştır (Hisli 1989). Bu puanlar. şimdiki çalışmanın uygulama öncesi puanlarıyla benzerlik göstermiştir. Ancak uygulama sonrasındaki puanların düşüklüğü görülmüştür.

Hisli (1989) tarafından aktarıldığı üzere: Aytar (1985) tarafından Türk öğrenciler ile yapılan bir çalışmada, ortalama depresyon puanı 9.1. Tanaka (1986) tarafından I-iawai'li öğrencilerle yapılan çalışmada 7.9. İlanmcer (1981) tarafından yapılan çalışmada olarak saptanmıştır (Hisli 1988, Hisli 1989). Seber'in 1991 'de yaptığı çalışmada ortalama depresyon puanı 9.9 olarak. Durak'ın (1993) çalışmasında. İsc 8.8 olarak saptanmıştır (Durak 1993. Seber 1991), Derebaşl (1996) tarafından Ege Üniversitesi'nde öğrencilerle yapılan çalışmada Beck Depresyon Ölçeği için ortalama depresyon puanı 11.96 olarak saptanmıştır (Derebaşl 1996). Ardahanlı-Bolat (1998) tarafından yapılan çalışmada İsc hemşirelik öğrencilerinde depresyon puan ortalaması olarak saptandı. Aynı ortalama Tıp Fakültesi öğrencilerinde 9,6 olarak saptandı. belirtilen çalışma sonuçları, şimdiki sonuçlar ile karşılaştırıldığında: Derebaşl'nın çalışma sonuçlarına göre düşüklük göstermekle birlikte, diğer çalışmaların sonuçlarına göre genelde bir benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Depresyonla ilgili olarak yapılan. yukarıda adı geçen çalışmalavın depresyon puan ortalamalarını birlikte gösteren şekil aşağıda görülmektedir.

Araştırma	Depresyon Puan Ortalaması
ilanmcer (1981)	4.3
Aytar (1985)	
Tanal'a (1986)	7.9
Hisli (1989)	9.6 (kız öğrenciler 9,3)
Seher (1991)	9.9
Durak (1993)	8.8
Derebaşl (1996)	11.9
Ardahanlı-[301al (1996)	(Hemşirelik öğrencileri) 9.6 (Tıp öğrencileri)
1311 çalışma (1999)	9.5 (Uygulama Öncesi) 7,7 (Uygulama sonrası)

Şekil 1, Araştırmalardaki Depresyon Puan Ortalamaları

Tablo 2. Öğrencilerin Depresyon Puanları ile Uygulama Öncesi ve Sonrası Değişiminin Dağılımı

	Depresyon Puanı		
		17	15
Uygulama Öncesi	16	88	
Uygulama sonrası	17	10	8.8

	it; altı	103	91.2
--	----------	-----	------

Tablo I ve 2 birlikte değerlendirildiğinde: psiyatri hemşireliği uygulamalarının öğrencilerin depresyonunu azaltıcı vjııde bir etki oluşturdtlğvı söylenebilir. Buna sebep olabilecek fak türler düşünöldüğünde: uygulamalarda öğrencilerin haslalar için bir şeyler yapabildiklerini gör meleri. ruhsal sıkıntıları yoğun olan hastaları gördüklerinde. kendi sıkıntılarını önemsememe veya abarttıklarını (l[ışiilltne eğiliminde olma gibi etkilerle ilgili olduğı düşüncesi akla gelmektedir.

Aydın ve Kaya (1996) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin 97175'inde depresyon puanının normal sınırlarda. 9412 1 'inde hafif düzeyde, 964 'ünde ise belirgin clüzcvde olduğı saptanmıştır. ı ı;ıfif düzeyde depresyonun çalışmaya yönelimi etkilediğı ve sosval becerilerde azalmaya neden olduğı belirtilmektedir (Aydın ve Kaya 1996).

Öğrenciler kendilerini başkaları ile karşılaştırdıklarında: kendilerini sosval olarak algılama durumları. diğcr bir ifadevcle sosval olarak kendilik algıları, psikiyatri hemşireliği uvgulamasının öncesine ğibrc.

uygulama sonrasında olumlu yönde değışmiştir. Bu değışiklik istatistiksel anlamlılık düzeyinde olmuştır (Tablo I), Psikiyatri hemşireliği uvglılamaları. amacına olarak Öğrencilerin kendilik algılarını olumlu yıill(ç• etkilemiştir. Şimdiki çalışmada elde edilen diğcr bir önemli sonuç ise. problem çözme envanteri. Berk depresvon envanteri ve sosval karşıll.'İştürnia ölçeklerinin. psikiyatri hemşireliği uygulama öncesi ve sonrasındaki puanlar arasındaki korelasyonların anlamlı olmasıdır. Bu anlamlılık. ölçeklerin güvenle kullanılabilirliğı açısından bir bilgi vermictvdir (Tablo 1 . korelasyonlar).

Ardahanlı-[301at (1998) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin PÇ.'E puanları ile BDE puanları arasında pozitif korelasyon bulunmuştır. Bu çalışmada da. benzer şekilde, hem psikiyatri hemşireliği uygulamaları öncesindeki PÇE ve BDE puanları arasında hem de uygulama sonrasındaki puanlar arasında pozitif yönlü bir korelasvon saptanmıştır (Tablo 3). Bu sonuç. PEÇ puanlarındaki artışın problem çözme becerisindeki azalmayı gösterdiğı. BDE puanlarının artışının ise depresyonun artışını gösterdiğı dikkate alarak değılendirilecek olursa, depresyon arttıkça. problem çözme becerisinin azıldığını. yada problem çözme becerisi arttıkça depresyonun azalmakta olduğunu göstermektedir. Bu durum. ölçek puanları arasında pozitif bir ilişki görülmesine karşın. puanlamasistemi nedeniyle, problem çözme becerisiile depresyon arasında negatif bir ilişkinin olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Psikiyatri Hemşireliği Uygulamaları Öncesi ve Sonrasındaki PCE, BDE, SKÖ Puanları Arasındaki İlişkiler.

Sosyal karşılaştırma ölçeği	r= -0.5053* P<0.01
Problem çözüme envanteri	r= -0.5763** P<0.01
Beck depresyon envanteri	r= 0.2273* P<0.05
Problem çözüme envanteri	r= 0.3138** P<0.01
Beck depresyon envanteri	r= -0.2597* P<0.01
Sosyal karşılaştırma ölçeği	r= -0.3545** P<0.01

* Uygulama öncesi puanlara ilişkin olarak

** Uygulama sonrası puanlara ilişkin olarak

Öğrencilerin, problem çözme becerisi ile sosyal karşılaştırma puanları arasındaki ilişki negatif yönlü bir ilişki olarak saptanmıştır. Bu sonuç, PCE puanlarındaki artışın problem çözme becerisindeki azalmayı gösterdiği, sosyal karşılaştırma puanlarındaki artışın ise sosyal karşılaştırma algısı yada kendilik algısının olumlu olduğunu gösterdiği bilgisi ile değerlendirildiğinde, sosyal karşılaştırma algısında olumluluk arttıkça, problem çözme becerisinin arttığı, sosyal karşılaştırma algısında olumsuz algılamamanın arttığını veya olumlu algılamamanın azaldığını göstermektedir. Benzer şekilde, öğrencilerin Beck depresyon puanları ile sosyal karşılaştırma puanları arasında da negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. [Bu sonuç ise, depresyon arttıkça, sosyal karşılaştırmada kendilik algısının olumluluk değerlendirmenin azaldığı, depresyon azaldıkça, sosyal karşılaştırmada kendilik algısında olumlu değerlendirmenin arttığını göstermektedir.

Sonuç olarak, her üç boyut, problem çözme becerisi, depresyon ve sosyal karşılaştırmalardaki kendilik algısı birbirleriyle ilişkili kavramlar olup, bir şekilde birbirlerini tamamlayan özellikler olarak değerlendirilebilir. Literatürde, Priester ve Clum (1993) tarafından yapılan çalışmada, algılanan problem çözme becerisi depresyonun bir yordayıcısı olarak saptanmıştır (Priester ve Clum 1993).

SONUÇLAR

1. Öğrencilerin uygulama öncesine göre, uygulama sonrasında problem çözme becerilerinde bir gelişme olduğu ancak bu gelişmenin istatistiksel anlamlılık düzeyinde olmadığı görülmüştür. Problem çözüme envanterinin:

aceleci. düşünen. kaçınan. değerlendirici ve planlı yaklaşımlarla problemi çöme becerilerinde bir artış olmasına karşın. bu artış istatistiksel anlamlılık düzeyinde olmamıştır. Bununla birlikte. problem çöme envanterinin kendine güvenli yaklaşımla problemi çöme becerilerindeki gelişme istatistiksel anlamlılık düzeyinde olmuştur.

2. Öğrencilerin uygulama öncesinde de düşük düzeyde olan depresyonları. uygulama sonrasında daha da azalmıştır.

3. Öğrencilerin uygulama öncesine göre, uygulama sonrasında, kendilerini başkaları ile karşılaştırdıklarında daha olumlu bir kendilik algısı gösterdikleri saptanmıştır.

4. Ölçekler arasındaki ilişkiler anlamlıdır. Buna göre: depresyonu a. daha olumlu kendilik algısı olan öğrencilerin, problem çöme becerileri özellikle kendine güvenli yaklaşımla problemi çöme becerilerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu ilişkiler. bir başka deyişle şöyle ifade edilebilir: a) Problem çöme becerisine sahip olanların depresyonunun az olduğu yada depresyon düzeyi düştükçe. problem çöme becerisinin arttığı. b) Problem çöme becerisi yüksek olanların problem çöme becerisinin de yüksek olduğu, c) Kendilik algısı olumlu olanların. depresyonlarının düşük, kendilik algısı olumsuz olanların depresyonlarının yüksek olduğu. d) Öğrencilerin uygulamalarda, problem çöme yaklaşımları olarak görülen: aceleci. düşünen. kaçınan, değerlendirici ve planlı yaklaşımları kullanarak geliştirebilmelerini sağlayacak şekilde yönlendirilmesi gerek olduğu anlamındadır.

ÖNERİLER

Elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin uygulamalarda problem çöme becerilerini daha fazla geliştirecek şekilde uygulamaların düzenlenmesi, hemşirelik sürecinin daha fazla tekrarlanarak yapılması. öğrencilerin önüne değişik problemler sunularak farklı problem çöme yaklaşımlarını kullanabilmeleri sağlanmalıdır, Rol oyunları ile öğrencilerin değişik problemleri yaşayarak çözmesi sağlanabilir. Öğrencilerin depresyon ve kendilik algılarını olumlu yönde etkileyecek şekilde. okul yaşantısı ve eğitim sisteminin özellikle de uygulamaları içerecek şekilde geliştirilmesi (Örneğin eğitimcilerin öğrenciler ile iletişimlerinin artırılması. olumlu destekleyici ilişkilerin geliştirilmesi. klinik ortamdaki görevlilerin, öğrencilere yönelik tutumlarının daha fazla olumlulaştırılması) önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Açıkgöz KÜ (1896). Etkili Öğrenme Ve Öğretme, İzmir: Kanyılmaz. Matbaası, 7-19,
2. Alıcı E. Atabey N. Gidener S ve ark (1997). E.Ü.T.Fak. Neden Aktif Eğilime Geçiş Çalışmaları Yapılıyol? Aktif Eğilim. Alıcı E. (Fal) İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları 1-7.
3. Ardahanlı•1301at Ç (1998). öğrencilerin Depresyon Düzeylerinin ve Problem Çözme Beçerileri Konusunda Kendilerini Algılama Durumlarının İncelenmesi, 23. bergama Grup Psikoterapileri Sempozyumu Eskülap-Bergama, İzmir, 21-23 Mayıs 1998, (Bildiri Sunumu) ve Özel Kitapçığı (50-61.
4. Aydın 13. Kaya S (1896). Üniversite öğrencilerinin bir kesiminde çalışma alışkanlıkları ve tutumları ile depresyon düzeylerinin incelenmesi. 32. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özet Kitapçığı. 5'16-551,
5. Batmaz M. [Buzlul S. Aştı N ve ark (1996). Psikiyatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin bu dersin uygulaması sonucundaki beklentilerinin üç yıllık zaman birimi içinde araştırılması. Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40. Yılı Sempozyumu Kitabı. İzmir: Ege Ün. basımevi. 209-220.
6. Birol L (1997). Hemşirelik süresi hemşirelik bakımında sistematik yaklaşım. 3. Baskı, İzmir: Elki Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.
7. Buzlu S. Batmaz M. Kutlu Y ve ark (1996). İstanbul Üniversitesi Florance Nightingale İlenişirelik Yüksek Okulu'nda iki kırklı yönetmeliğe göre psikiyatri hemşireliği dersi alan öğrencilerin bil dersin uygulaması sonucundaki beklentilere ulaşım ulaşmadıklarının kıyaslamalı olarak araştırılması. Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin '10. Yılı Sempozyumu Kitabı, İzmir: Ege Ün. Basımevi.249-260
8. Block Si (1996). Using Problem-Based Learning '17) Enhance Psychosocial Competence Of Medical Students. Acad Psychiatry. 20: 65-75.
9. Derebaşlı I (1996). 13cek umutsuzluk ölçeğinin Ege Üniversitesi öğrencileri üzerinde uyarlanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
10. Doğan D (1896). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin uyltltl düzeyleri ve psikiyatri stajının buna etkisi. 32. Ulusal Psikiyatri Kongresi. Özet Kitapçığı. Gala.
11. Doğan S, (1995). Yüksek Okultt Oerencilerin•inin kişisel ve sosyal uytnn citi/.cyleri ile rull ve psikiyatri hetn9relig2i dersinin tyutn (liize• y•ine etlsisi, IV. Elusal İlenesirelik I{oneresi 15• 17 Ankara (Bildiri Stmtnnuj.
12. Dilt•ak A (1993). Beck Ulnutstzluk Geçerlik Yaytnlantnamrs Yüksek Lisans "Tezi. Ankara Cniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
13. İlisli N t 1988). Beck Depresyon envantrinin geçerlig2i bir çalıstna. Tiirl' Psik•oloji Dergisi. G (22). 1 122.
14. İlisli N (1988). Beck Depresson Envanterinin Üniversite (öğrencileri için Geçerlig2i ve Güvenirligki. 'sikal"ji Dereisi, 7 (23). 3• 13.
- camanG (1998). İlemsirelil' eéitiniinde probleme Oérentne. VI. Ulusal 'Sirelil' I{ongresi. Bildiri Özetleri Kitabı. 1-1. IG Mayts 1998. s. 23.

16. Priester MS, Cliftu GA (1993). 'ereti•isegl Solvituž Ability as A l 't•ediator of Depression Hopelessness and Sureicle Ideation in a College l'opttlation. Journal of Counseling l'sycholoky'.
17. SavaŸtr l. NII (1997). terapiletde deet•lendirme: SII' kulla•ntlan ölçekler (EditOrler: Tiirk l'sikologlar Derne•Ai Yaytn•lari No: 9. (19971 Ankara: Ozyurt Matbaaclik. 798. IO. 1 15.
18. Seber G (1991). Beck umutsuzluk ÖlçeQinin gecerligki ve gtivenirliQi iizerine bir ılışma. Anaglolu Universitesi Tip Fakültesi l)öçentli• Eskisehir.
19. Uyet•, G (1992). Hemsiretilēte l<l inik ÓQretinl. Ankara: llatipoQltl Yaylnlarl.